

Adalbertus-Werk e.V.
Bildungswerk der Danziger Katholiken
Adalbertus-Jugend
Katholische Jugend aus Danziger Familien
Carl-Mosterts-Platz 1 · 40477 Düsseldorf
www.adalbertuswerk.de · kontakt@adalbertuswerk.de

Menschen – Minderheiten – Migranten *Ludzie – Mniejszości – Migranci*

Deutsch-polnische Studientagung vom 29. Juli bis 6. August 2017
in Allenstein und Danzig

Polsko-niemieckie spotkanie studyjne 29 lipiec – 8 sierpień 2017
Olsztyn/Gdańsk

Veranstaltet von: / *organizowane przez:*

Adalbertus-Werk e.V. – Bildungswerk der Danziger Katholiken
Stowarzyszenie św. Wojciecha – Towarzystwo Oświatowe Gdańskich Katolików

Projektpartner: / *Partner projektu:*

Stiftung und Kulturgemeinschaft Borussia Allenstein / Fundacja BORUSSIA Olsztyn

Langgasse in Danzig / *ul. Długa w Gdańsku*

Dom in Allenstein / *katedra w Olsztynie*

PROGRAMM

Samstag, 29.07.2017 / Sobota

Individuelle Anreise der Teilnehmerinnen und Teilnehmer nach Allenstein/Olsztyn oder Danzig/Gdańsk. /

Indywidualny przyjazd uczestników do Olsztyna lub Gdańska.

ca./ok. 15:30 Uhr Treffpunkt in Danzig/Gdańsk und Bustransfer nach Allenstein/Olsztyn. / *Zbiórka w Gdańsku i transfer autobusowy do Olsztyna.*

ab/od 15:00 Uhr „Check In“ im Hotel Villa Pallas in Olsztyn / *„Check-in“ w hotelu Villa Pallas w Olsztynie*
Villa Pallas, ul. Żołnierska 4, 10-557 Olsztyn

19:00 Uhr: Abendessen im Restaurant Česká Hospoda / *kolacja w restauracji Česká Hospoda*

Begrüßung und Einführung,
Organisatorisches, Programm, Kennenlernen. /
Powitanie, wprowadzenie,
sprawy organizacyjne, zapoznanie się uczestników.

Sonntag, 30.07.2017 / Niedziela

Frühstück im Hotel / *Śniadanie w hotelu*

09:00 Uhr **Gottesdienst** in der Kathedrale St. Jacob Allenstein /
Msza św. w katedrze p.w. Św. Jakuba

anschl./następnie **individuelle Stadterkundung /**
Indywidualne zwiedzanie miasta

ab/od 11:00 Uhr **Hotel:** Anmeldung und Abrechnung /
Rejestracja uczestników i rozliczenie za pobyt

12:30 Uhr Mittagessen im Hotel / *Obiad w hotelu*

14:30 Uhr **Alenstein die multikulturelle Stadt.**
Stadtrundgang auf polnischen, deutschen, ukrainischen, weißrussischen und jüdischen Spuren. /

Olsztyn miastem wielokulturowym.
Spacer śladami niemieckimi, ukraińskimi, białoruskimi, żydowskimi.

Referent/Leitung:
Rafał Bętkowski, Allenstein/Olsztyn,
Historiker, Regionalist, Mitarbeiter des Muzeum Nowocześnieści/Tartak Raphaelsohnów. /
historyk, regionalista, pracownik Muzeum Nowocześnieści/Tartak Raphaelsohnów.

individuelles Abendessen /
kolacja we własnym zakresie

19:00 Uhr Veranstaltungsort: Mendelsohn-Haus
miejsce spotkania: Dom Mendelsohna
Zyndrama z Maszkowic 2, 10-133 Olsztyn
Präsentation und Diskussion: Arbeit und Geschichte der Kulturstiftung Borussia /
Prezentacja Wspólnoty Kulturowej Borussia
Leitung / *Prowadzenie:*
Kornelia Kurowska, Allenstein/Olsztyn,
Vorsitzende der Stiftung / *prezes Fundacji*

Mendelsohn-Haus / Dom Mendelsohna

Montag, 31.07.2017 / Poniedziałek

Frühstück im Hotel / *Śniadanie w hotelu*

09:30 Uhr Veranstaltungsort: Mendelsohn-Haus
miejsce spotkania: Dom Mendelsohna

Bevölkerungswechsel 1945 in Ermland und Masuren. Präsentation und Diskussion. /
Wymiana ludności w 1945r. na Warmii i Mazurach.

Referent/Leitung:
Aleksander Suhak, Allenstein/Olsztyn,
Historiker, Supervisor

11:30 Uhr **Zeitzeugengespräch /**
Rozmowa ze świadkami historii

Maria Anielska-Kołpa, Allenstein/Olsztyn,
erlebte den Bevölkerungsaustausch 1945 als gebürtige Ermländerin. /
była świadkiem wymiany ludności, rodowita warmianka.

Teresa Rynkiewicz, Allenstein/Olsztyn,
kam nach Olsztyn 1945 mit einem der ersten Transporte aus dem Wilna-Gebiet. /
do Olsztyna dotarła pierwszym transportem spod Wilna w 1945r.

Moderation:
Kornelia Kurowska, Aleksander Suhak

individuelles Mittagessen /
obiad we własnym zakresie

15:30 Uhr Veranstaltungsort: Marschallamt
miejsce spotkania: Urząd Marszałkowski
ul. Emilii Plater 1, 10-562 Olsztyn

Treffen mit **Wiktor M. Leyk,**
Bevollmächtigten des Marschalls für Minderheitenfragen zum Thema Minderheiten, Flüchtlinge, Ausländische Studenten und/oder Firmenvertreter in Allenstein und deren Integration. /

Spotkanie z Wiktorem M. Leykiem, Pełnomocnikiem Marszałka ds. Mniejszości Narodowych: rozmowa na temat mniejszości, uchodźców, zagranicznych studentów/pracowników firm i ich integracji.

19:00 Uhr Veranstaltungsort: Mendelsohn-Haus
miejsce spotkania: Dom Mendelsohna

Gemeinsames Abendessen (Catering) /
wspólny obiad (catering)

Gesprächsforum mit Vertretern der deutschen und ukrainischen Minderheiten. /
Rozmowa z przedstawicielami mniejszości niemieckiej i ukraińskiej.

Moderation / *prowadzenie:*
Pater **Diethard Zils OP,** Mainz

Mu(s)zeum Nowocześnieści/Tartak Raphaelsohnów

Dienstag, 01.08.2017 / Wtorek

Frühstück im Hotel / *Śniadanie w hotelu*

09:30 Uhr

Veranstaltungsort: Mendelsohn-Haus
miejsce spotkania: Dom Mendelsohna

**Fremde in Polen? Treffen mit Ausländern, die in Polen leben /
Obcy w Polsce? Spotkanie z obcokrajowcami żyjącymi w Polsce**

N.N., Allenstein/Olsztyn

Nedim Useinov, Warschau/Warszawa,
Mitglied des Koordinierungsrates des Weltkongress der Krimtataren /
członek Rady Koordynującej Światowy Kongres Tatarów Krymskich

Pfarrer Paweł Zięba, Direktor der Caritas, Allenstein /
Dyrektor Caritasu w Olsztynie

Moderation: **Ewa Romanowska**, Allenstein/Olsztyn

individuelles Mittagessen /
obiad we własnym zakresie

15:00 Uhr

Veranstaltungsort / *miejsce spotkania:*
Radio Olsztyn

Medien für die Minderheiten. Mitteilungsblatt, „Allensteiner Welle“ und das Radioprogramm der Ukrainischen Minderheit. / Allensteiner Welle, Mitteilungsblatt i program w języku ukraińskim jako przykłady mediów dla mniejszości.

Uwe Hahnkamp, Allenstein/Olsztyn,
Radio für die deutsche Minderheit /
audycja dla mniejszości niemieckiej

Jaroslawa Chrunik, Allenstein/Olsztyn,
Radio für die Ukrainische Minderheit /
audycja dla mniejszości ukraińskiej

Lech Kryszalowicz, Allenstein/Olsztyn,
Mitteilungsblatt der deutschen Minderheiten /
redaktor naczelny Mitteilungsblatt

N.N., Vertreter von Radio Olsztyn,
przedstawiciel Radia Olsztyn

Moderation: **Wolfgang Nitschke, M.A.**, Krefeld

19:00 Uhr

Veranstaltungsort / *miejsce spotkania:*
Przystań, Restauracja, Żeglarska 3

Gemeinsames Abendessen / *wspólna kolacja*

anschl./*następnie*

Literarischer Abend: Migrationen, Flucht, Vertreibung in Gedichten und Prosa polnischer Autoren.

Lesung und Diskussion. / Wieczór literacki. Migracja, ucieczka, wypędzenie w wierszach i prozie polskich autorów.

Marcin Cielecki und andere / i inni

Moderation: **Kornelia Kurowska**, Allenstein/Olsztyn

Mittwoch, 02.08.2017 / Środa

Frühstück im Hotel / *Śniadanie w hotelu*

08:30 Uhr

Abfahrt des Busses nach Danzig/Gdańsk.
Besichtigungen in Braunsberg, Frauenburg und Elbing. /

Wyjazd autobusem do Gdańska. Po drodze zwiedzanie Braniewa, Fromborka i Elbląga.

individuelles Mittagessen /
obiad we własnym zakresie

nachmittags:

„Check In“ im Hotel Mercure Gdańsk Stare Miasto, ul. Jana Heweliusza 22, Danzig /

popołudnie:

„Check-in“ w hotelu Mercure, Gdańsk, ul. Heweliusza 22

19:00 Uhr

Abendessen im Restaurant Swojski Smak, ul. Jana Heweliusza 25/27 /
kolacja w restauracji Swojski Smak, ul. Heweliusza 25/27

anschl./*następnie*

Gelegenheit zum Besuch des Dominikanermarktes Danzig / *możliwość zwiedzenia Jarmarku Dominikańskiego*

Donnerstag, 03.08.2017 / Czwartek

Frühstück im Hotel / *Śniadanie w hotelu*

08:30 Uhr

Abfahrt des Busses nach Gdingen/Gdynia /
Wyjazd autobusem do Gdyni

Ganztägig /*cały dzień:*

Besuch und Führung im Museum der polnischen Emigration. /
Zwiedzanie Muzeum Emigracji w Gdyni.

individuelles Mittagessen /
obiad we własnym zakresie

19:00 Uhr

Abendessen im Restaurant Swojski Smak, ul. Jana Heweliusza 25/27 /
kolacja w restauracji Swojski Smak

anschl./*następnie*

Auswertung der Exkursion zum Museum. /
Ewaluacja wycieczki do muzeum.

Freitag, 04.08.2017 / Piątek

- Frühstück im Hotel / *Śniadanie w hotelu*
- 09:30 Uhr Veranstaltungsort / *miejsce spotkania*:
noch offen / *podamy na miejscu*
- Diskussion mit polnischen Auswanderern und Rückkehrern. / *Dyskusja z polskimi emigrantami i przesiedleńcami.***
- Izabela Grajner**, Frankfurt/Main, ging von Polen nach Irland und dann nach Deutschland / *wyemigrowała z Polski do Irlandii a następnie do Niemiec*
- Marek Grusznic**, Gdingen/Gdynia, kam als Spätaussiedler nach Deutschland und ging nach der Wende zurück nach Polen / *przybył jako późny przesiedleńca do Niemiec a po zmianach ustrojowych wrócił do Polski*
- N.N.**, Spätaussiedler / *późny przesiedleńca*
- Einführung und Moderation:
Wolfgang Nitschke, M.A., Krefeld
- individuelles Mittagessen / *obiad we własnym zakresie*
- 14:00 Uhr Veranstaltungsort: /
Herderzentrum der Universität Danzig
miejsce spotkania:
Centrum Herdera Uniwersytetu Gdańskiego
geplant / *w planach*
- Treffen und Diskussion mit ausländischen Jugendlichen/Studenten.
Zukunft und Perspektiven junger Menschen in Polen. / *Spotkanie z młodzieżą/studentami z zagranicy. Przyszłość i perspektywy młodych osób w Polsce.*
- Moderation: **Pater Diethard Zils OP**, Mainz

- 18:00 Uhr **Gottesdienst und Fest mit der Kirchengemeinde St. Dorothea von Montau in Danzig-Nenkau. / *Msza św. w kościele p.w. Błogosławionej Doroty z Mątów, Gdańsk Jasień.***
- geplant / w planach:** Übergabe der Brustkreuze und des Ringes aus dem Nachlass von Bischof Carl Maria Splett als Leihgabe an das Diözesanmuseum der Erzdiozese Danzig. / *Uroczyste przekazanie pectoratów po biskupie Carl-Maria Splett na ręce Muzeum Archidiecezji Gdańskiej.*
- Zelebranten:
Weihbischof Dr. Reinhard Hauke, Erfurt, Beauftragter der Deutschen Bischofskonferenz für Vertriebenen- und Aussiedlerseelsorge. / *Msza celebrowana przez biskupa pomocniczego dr Reinharda Hauke.*
- N.N.**, Danzig/Gdańsk
- anschl./*następnie* gemeinsames Abendessen und Fest im Hotel Volter; ul. Kartuska 362 B / *wspólna kolacja w Hotelu Volter*

Samstag, 05.08.2017 / Sobota

- Frühstück im Hotel / *Śniadanie w hotelu*
- vormittags:
przedpołudnie: Zeit zur Begegnung in Kleingruppen. / *Czas na spotkanie w małych grupach.*
- Gelegenheit zum Besuch im Museum des II. Weltkriegs oder im Europäischen Zentrum der Solidarität. / *Możliwość zwiedzenia Muzeum II Wojny Światowej lub Europejskiego Centrum Solidarności.*
-
- individuelles Mittagessen / *obiad we własnym zakresie*
- 15:00 Uhr Veranstaltungsort / *miejsce spotkania*:
noch offen / *podamy na miejscu*
- Ausländerfeindlichkeit in Deutschland und Polen. Rechtsruck in Europa? Diskussionsforum mit: / *Wrogość wobec obcokrajowców w Polsce i Niemczech. Dyskusja z:***
- Cornelia Pieper**, Generalkonsulin der Bundesrepublik Deutschland / *Konsul Generalny Republiki Niemiec Danzig/Gdańsk*
- Adam Krzemiński**, Warschau/Warszawa, Redakteur der Zeitschrift Polityka / *redaktor pisma Polityka*
- Lawrence Ugwu**, Danzig/Gdańsk, *Dyrektor Nadbałtyckiego Centrum Kultury w Gdańsku*
- N.N.** Ausländeramt der Stadt Gdynia / *Urząd ds. Cudzoziemców*
- Uwe Hahnkamp**, Allenstein/Olsztyn, Journalist und Übersetzer / *dziennikarz i tłumacz*
- Moderation: **Wolfgang Nitschke M.A.**, Krefeld
- 19:00 Uhr **Abschiedsabend in der Taverne Mestwin (kaschubisch) / *wieczór pożegnalny w tawernie Mestwin (kuchnia kaszubska)***

Sonntag, 06.08.2017 / Niedziela

- Frühstück im Hotel / *Śniadanie w hotelu*
- 09:30 **Evaluation der Tagung. / *Ewaluacja spotkania.***
Abreise / wyjazd
- Sprachmittlerinnen/Übersetzerinnen der Veranstaltung: / *tłumaczki w trakcie spotkania:*
Alicja Kędzierska M.A., Krefeld, Polnisch-Deutsch
Anna Osiak M.A., Dywity, Polnisch-Deutsch

Bundesministerium
des Innern

Diese deutsch-polnische Studententagung wird aufgrund eines Beschlusses des Deutschen Bundestages, als „verständigungspolitische Maßnahmen“ gefördert.